

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-4-125 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 04-69/980-238
Karar Tarihi : 27.10.2004

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R.Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN

B. RAPORTÖRLER : Kerem TOMUR, Mehmet ÖZDEN

C. ŞİKAYET EDEN : İsmi Saklı Tutulması Talep Edilmiştir

20 **D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA**
YAPILANLAR : Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ile Üyeleri
Mumhane Cad. Emek İş Hanı No: 31/301
80030 Karaköy İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ile üyelerinin free-in/free-out hizmetine ilişkin asgari ücretleri belirlemek ve pazarı paylaşmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri iddiası.

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuru yazısında, Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği'nin almış olduğu kararlar ile üyesi teşebbüsleri önceden belirlenen asgari free-in/ free-out ücretlerine uymaya zorladığı, ayrıca konteynır sayısı ve konteynır terminallerinin bulunduğu coğrafyalar itibarıyla pazarın paylaşıldığı, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddialarına yer verilmiştir.

40 **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu kayıtlarına 26.7.2004 tarihinde 4077 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 13.8.2004 tarihli 2004-4-125/İİ04-MY sayılı İlk İnceleme Raporu, Kurul'un 16.8.2004 tarihli 04-53 sayılı toplantısında görüşülmüş ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40. maddesi birinci fıkrası gereğince 04-53/743-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 22.10.2004 tarihli 2004-4-125/ÖA-04-KT sayılı Önaraştırma Raporu 22.10.2004 tarih, REK.0.08.00.00/231 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-69 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ

İlgili raporda;

50 - Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği'nin (ve üyesi teşebbüslerin) konteynır taşımacılığı ile ilgisi bulunan free-in/free out hizmet bedellerini belirlediği ve bu şekilde acenteler arasındaki rekabeti sınırladığına, ayrıca konteynır sayısı ve konteynır terminallerinin bulunduğu coğrafyalar itibarıyla pazarın paylaşıldığına dair iddialar konusunda yeterli bulguya rastlanmadığından, 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesi gereğince soruşturma açılmasına yer olmadığı,

- T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2004/1 sayılı Tebliği'nde yer alan gemi acentelik hizmetlerine ilişkin asgari ücret tarifelerinin tavsiye niteliğine dönüştürülmesi için ilgili Bakanlığa görüş bildirilmesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

60 I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ve üyelerinin incelemeye konu karar ve uygulamaları ile dosyanın genel çerçevesi yönünden ilgili ürün pazarı "uluslararası konteynır taşımacılığında gemi acentelerinin sunduğu free-in/free-out hizmetleri pazarı" olarak tespit edilmiştir¹.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İnceleme konusu bakımından konteynırların yüklenip boşaltılması ile ilgisi bulunan free-in/free-out hizmetlerinin ülkemizin tüm limanlarında verilmesi nedeniyle coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

70 Öneri araştırma konusu rekabet ihlali iddiaları iki başlık altında değerlendirilmiştir. İlk olarak, Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ile üyesi teşebbüslerin free-in/free-out hizmetlerine ilişkin ücretleri sabit olarak belirledikleri bedeller üzerinden uyguladıkları ileri sürülmektedir. Buna göre acenteler üyesi buldukları teşebbüs birliği aracılığıyla aralarındaki rekabeti ortadan kaldırmaktadırlar.

Öneri araştırma çerçevesinde raportörlerce edinilen bilgi ve belgeler ile ilgili mevzuatın incelenmesi neticesinde konteynır free-in/free-out hizmetlerinde

¹ Konteynırların yükleme-boşaltmasına nezaret etmenin ve sair emeklerin, ayrıca müşteri namına liman idaresine yapılan peşin ödemeler sebebiyle üstlenilen kur riskinin karşılığı olarak acentenin müşterisinden aldığı ücrete "free-in/free-out" denilmektedir.

80 uygulanacak bedellerin Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ve/veya Deniz Ticaret Odaları tarafından belirlenmediği, şikayet dilekçesinin esas konusunu oluşturan sabit 110 ABD Doları (\$) tutarında free-in ücretinin herhangi bir ikincil mevzuatta yer almadığı, bununla birlikte Deniz Ticaret Odaları tarafından 5590 sayılı Kanun'un² 2567 sayılı Kanun ile değişik 5. maddesinin (p) bendi uyarınca hazırlanan ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onayı ile yürürlüğe giren 2004/1 sayılı "Gemi Acentelik Hizmetleri Ücret Tarifesine İlişkin Tebliğ" ile çeşitli acentelik hizmetlerinde uygulanacak taban komisyon oran ve bedellerinin düzenlendiği anlaşılmıştır. Ancak konteynır yükleme-boşaltma ücretlerinin belirlenmesi, bu Tebliğ kapsamı dışında olup, bahse konu ücretler hizmeti veren liman işletmeleri tarafından belirlenmektedir.

90 Halihazırda acenteler, müşterileri olan ihracatçı ve/veya ithalatçı firmalardan konteynır başına ihracatta 90-120 \$ ve ithalatta 120-150 \$ arasında free-in/free-out ücreti talep etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin yetkilileri görevli raportörler ile yaptıkları görüşmelerde, acentelerin müşterileri namına liman işletmelerine yaptıkları ödemeleri belirli bir süre sonra geri alabilmeleri, yükleme-boşaltmaya nezaret etmeleri ve sair nedenlerle bu ücretleri talep ettiklerini belirtmişlerdir.

100 Yukarıda ifade edilen görüşmelerin yanı sıra, Raportörler tarafından; "Dernek ve üyesi teşebbüslerin belirledikleri asgari hizmet bedellerini uygulamak suretiyle aralarındaki rekabeti engelledikleri" iddialarına yönelik olarak çeşitli acentelere ait fatura örnekleri de incelenmiş, ücretlerin acenteler tarafından değişen bedeller ile uygulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yapılan yerinde incelemelerde pazar paylaşımı ya da fiyat anlaşması konularında herhangi bir bilgi ya da belgeye rastlanmamıştır. Bu sebeple acentelerin free-in/free-out hizmet bedellerini birbirlerinden farklı bir biçimde uygulayabilmeleri, Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ile üye teşebbüslerin aralarındaki rekabeti sınırlayan bir karar ve/veya anlaşma içinde bulunmadıklarının göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Diğer taraftan başvuru yazısında ifade edilen free-in/free-out ücretlerinin genel olarak yüksek olduğu, bunun da ihracatçı firmaların uluslararası piyasalarda rekabet edebilirliklerini azalttığı iddiası, yürütülen önaraştırma kapsamında değerlendirilebilecek bir husus değildir.

110 Önaraştırma konusu ihlal iddialarından diğeri ise, konteynırların sayısı ve konteynır terminallerinin bulunduğu coğrafyalar itibarıyla pazarın gemi donatanları arasında paylaşıldığına ilişkindir. Bir başka deyişle gemi sahiplerinin diğer gemi sahipleri ile anlaşarak belirli sayıda konteynır bulundurdukları, her birinin belirli bir bölgede konteynır terminalleri olduğu, gemi sahiplerinin aralarında haberleşerek pazarı paylaştıkları ileri sürülmektedir.

² Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu

120 Yapılan yerinde incelemelerde, pazarın konteynırların sayısı ve terminallerin bulunduğu coğrafyalar itibarıyla paylaşıldığı iddiasını destekleyen herhangi bir belge veya bilgi edinilmemiştir. Acenteler liman bazında faaliyet göstermemekte, anlaşmaları bulunan donatanların yük taşıdıkları tüm limanlarda çalışmaktadırlar. Donatanların ise -yalnız iki liman arasında değil, birçok limanı içeren hatlar üzerinde çalışmaları nedeniyle- sadece belirli bazı limanlara yük taşımaları ve böylece limanları aralarında paylaşmaları mümkün değildir. Sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin yetkililerinden edinilen bilgilere göre; bir geminin ne miktarda konteynır taşıyacağı ya da limandan ne kadar yük alacağı ancak geminin limana yanaşmasından kısa bir süre önce kesinlik kazanmaktadır. Bu nedenle donatanların ve/veya acentelerin daha önceden konteynır adedi bazında pazarı paylaşmaları da mümkün görülmemektedir. Ayrıca giriş engeli bulunmayan pazar, yapısı ve işleyişi itibarıyla bu yönde ihlallerin oluşmasına izin veren özellikte de değildir.

130 Öte yandan, acentelerin talep ettikleri free-in/free out hizmetlerine ilişkin ücretler ile ilgisi bulunmamakla birlikte, yapılan inceleme esnasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan, 8.1.2004 tarih, 25340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2004/1 sayılı “Gemi Acentelik Hizmetleri Ücret Tarifesine İlişkin Tebliğ”in ekinde yer alan ve Tebliğ’in 4. maddesi (g-1) bendinde “acentelik ücreti” olarak tanımlanan ücret tarifelerinin asgari ücret tarifeleri olduğu anlaşılmıştır. Tebliğ’e dayanak teşkil eden 5174 sayılı Kanun’un³ 12. maddesi (p) bendi ve bu Kanun’dan önce yürürlükte bulunan 5590 sayılı Kanun’un 5. maddesi (p) bendi, Deniz Ticaret Odası’na ücret tarifeleri hazırlayarak Bakanlığın onayına sunma görevini vermektedir. Ne var ki ne 5174 sayılı ne de 5590 sayılı Kanun’da “asgari” ücret tarifesinden bahsedilmektedir. Kanun koyucu ilgili mercie ücret 140 tarifesi hazırlama ve Bakanlık onayına sunma görevi vermiş, fakat bu tarifenin asgari ücret tarifesi olmasını zorunlu kılmamıştır. Bu çerçevede bahse konu tarifelerin “tavsiye niteliğinde” ücret tarifeleri olarak düzenlenmesi suretiyle, Tebliğ’in 4054 sayılı Kanun’un mal ve hizmet piyasalarının serbest ve sağlıklı bir rekabet ortamı içinde teşekkülü ve gelişmesinin sağlanması amacı ile uyumlu hale geleceği, bu bakımdan gerekli ve yararlı görülen Tebliğ’de belirtilen şekilde yapılacak değişik konusunda Kanun’un 27. maddesinin (g) bendi kapsamında değerlendirilmek üzere ilgili Bakanlığa görüş bildirilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

150 J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1) Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği’nin (ve üyesi teşebbüslerin) konteynır free-in/free-out hizmet bedellerini belirlediği ve bu şekilde acenteler arasındaki rekabeti sınırladığına, ayrıca konteynır sayısı ve konteynır terminallerinin bulunduğu coğrafyalar itibarıyla pazarın paylaşıldığına dair iddialar konusunda yeterli bulguya rastlanmadığından, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında

³ Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu

04-69/980-238

Kanun'un 40. maddesi gereği adı geçen teŖebbüs birliği ve üyeleri hakkında soruŖturma açılmasına yer olmadığına, Ŗikayetin reddine;

160 2) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2004/1 sayılı Tebliği'nde yer alan gemi acentelilik hizmetlerine iliŖkin asgari ücret tarifelerinin tavsiye niteliğine dnüŖtürölmesi için ilgili Bakanlığa görüŖ bildirilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiŖtir.